

عرفان عملی در اسلام

کد درس: ۰۲۴
از مجموعه ۲: دروس اخلاق اسلامی

تعداد واحد: ۲
نوع واحد: نظری
پیشنیاز: ندارد

هدف:

آشنایی دانشجویان با شیوه صحیح سیر و سلوک عرفانی، دفاع از عرفان عملی اسلام در برابر شیوه‌های بدیل و ایجاد زمینه تربیت و تزکیه نفس.

سرفصل‌ها: (برای ۳۲ ساعت نظری در یک نیمسال تحصیلی)

۱- کلیات

۱-۱- تعریف عرفان عملی و تفاوت آن با علم اخلاق و عرفان نظری

۱-۲- جایگاه و اهمیت عرفان عملی

۲- راه‌های متفاوت سیر و سلوک عرفانی

۲-۱- معرفی راه‌های متنوع سیر و سلوک عرفانی

۲-۲- معیارهای گزینش بهترین و مناسبترین راه سیر و سلوک

۳- دین و عرفان

۳-۱- نقش دین در ارایه راه صحیح سیر و سلوک

۳-۲- راه صحیح سیر و سلوک در گفتار و کردار معصومان (ع)

۳-۳- مساله طریقت، شریعت و حقیقت

۴- اهداف سیر و سلوک

۴-۱- معرفت حق

۴-۲- عشق به حق، عشق به مظاهر حق

۴-۳- قرب به حق

۴-۴- رجعت به حق: (لقاء الله - فناء الله، بقاء الله)

۵- نقش راهنما (پیر) در سیر و سلوک عرفانی

۵-۱- ضروری یا غیرضروری بودن راهنما در عرفان

۵-۲- خطرات و آفات پیرگزینی

۵-۳- پرهیز از پیروی مرشدهای دروغین

۶- تزکیه و تهذیب نفس

۶-۱- انواع نفس: نفس اماره، لوامه، مطمئنه

۶-۲- ریاضت‌های مشروع و نامشروع برای تهذیب نفس

۶-۳- مراحل تزکیه نفس

۶-۴- مراقبه و محاسبه

۶-۵- آثار و پیامدهای تزکیه نفس

۷- مقامات عارفان

۷-۱- توبه

۷-۲- ورع

۷-۳- زهد

۷-۴- فقر

۷-۵- صبر

۷-۶- توکل

۷-۷- رضا

۸- حالات عارفان

۸-۱- قرب و محبت

۸-۲- خوف و رجاء و شوق

۸-۳- انس و اطمینان

۸-۴- مشاهده

۸-۵- یقین

۹- آثار و اسرار نماز

۹-۱- اسرار مشترک عبادات (خشوع، طمأنینه، حضور قلب و ...)

۹-۲- اسرار نماز (مقدمات، اجزاء، تعقیبات)

۹-۳- نقش نماز در سیر استکمالی روح

تذکر:

۱- در بیان تعداد مقامات و احوال عارفان، اقوال متعدد و مختلفی وجود دارد. بنابراین در تدوین نهایی آنها لازم است با الهام از آیات و روایات و سیره معصومان (ع) و همچنین سخنان عارفان راستین، ترتیبی دقیق و منطقی اعمال شود.

۲- ضمن مباحث این درس می‌توان حالات و درس‌هایی از زندگی عارفان بزرگ مسلمان را نیز آورد. به عبارت دیگر الگوهای عینی و واقعی سیر و سلوک را معرفی کرد.

منابع:

- ۱- چهل دیت، امام خمینی.
- ۲- رساله لقاء الله، میرزا جواد ملکی تبریزی.
- ۳- مراحل اخلاق در قرآن، آیت الله جوادی آملی، قم، اسراء، ۱۳۷۹.
- ۴- عرفان نظری، سید یحیی یثربی، قم: بوستان کتاب قم، ۱۳۸۰.

منابع تکمیلی:

- ۱- به سوی خودسازی، فصل نهم (راه رسیدن به قرب الهی)، محمدتقی مصباح یزدی، قم: موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی(ع)، ۱۳۸۰.
- ۲- در آسمان معرفت، (تذکره اوحدی از عالمان ربانی به بیان و بنان علامه حسن حسن‌زاده آملی)، تهیه و تنظیم از محمد بدیعی، بی‌جا: انتشارات تشیع، ۱۳۷۹.
- ۳- اخلاق عارفان (بخش ششم، مقامات یا ملکات نفس)، مهین پناهی، تهران، روزنه، ۱۳۷۸.
- ۴- عرفان اسلامی، محمد تقی جعفری، تهران: موسسه تدوین و نشر آثار علامه جعفری، ۱۳۷۸.
- ۵- رساله سیرو سلوک (منسوب به بحر العلوم)، (بخش دوم)، مشهد، انتشارات نور ملکوت قرآن، ۱۴۲۲ ق.
- ۶- عرفان اسلامی چیست؟ مارتین لینگز، ترجمه فروزان راسخی، تهران، دفتر پژوهش و نشر سهروردی، ۱۳۷۸.
- ۷- عرفان ناب، احد باقرزاده، قم، تپش، ۱۳۸۱.
- ۸- مقامات معنوی، (ترجمه و تفسیر منازل السائرین خوجه عبدالله انصاری)، محسن بی‌جا، مؤلف، ۱۳۷۸.
- ۹- مرصاد العباد، نجم رازی، به اهتمام: محمدامین ریاحی، تهران، انتشارات علمی و فرهنگی، ۱۳۷۹.
- ۱۰- تذکره الاولیاء، شیخ فریدالدین عطار نیشابوری، تحقیق محمد استعلامی، تهران، زوار، ۱۳۸۰.
- ۱۱- شرح فصوص الحکم، تاج الدین حسین خوارزمی، تحقیق حسن حسن‌زاده آملی، قم، دفتر تبلیغات اسلامی، ۱۳۷۹.
- ۱۲- شرح مقدمه قیصری بر فصوص الحکم، جلال‌الدین آشتیانی، قم، دفتر تبلیغات اسلامی، ۱۳۸۰.